

سرطان‌های خون

درباره لمفوما بیشتر بدانیم

دکتر محمد اسماعیل اکبری
استاد و رییس مرکز تحقیقات سرطان
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

در چند شماره پیش مقاله مختصری در مورد بعضی از سرطان‌های سیستم لمفاوی نوشتیم، اما خوانندگان محترم تقاضای کسب اطلاعات بیشتری در این زمینه را داشتند. وقتی از یک عضو یا اندام صحبت می‌شود معمولاً یک ساختار فیزیکی منسجم مثل دست، پا و یا کبد و ریه و ... در نظر مجسم می‌شود، اما خون، خود یک اندام و عضو مستقلی است که همانند سایر اعضا، بسیار منسجم و قدرت‌مند عمل می‌کند. سرطان‌های دستگاه خونساز و خون معمولاً به دو گروه بزرگ تقسیم می‌شوند. یکی گروه لو سمی‌ها که قاعداً به صورت غده و تومور خودنمایی نمی‌کنند، این سرطان‌ها مربوط به درگیری اولیه مغز استخوان و خون هستند، و انشاءالله در آینده راجع به آن صحبت خواهیم کرد.

گروه دوم لنفوماها هستند که معمولاً سرطان تومورهای توپر سیستم ایمنی بدن که از عناصر خونی، بنحوی تلقی می‌شوند، را شامل می‌گردند. لمفوماها اشکال مختلفی دارند و گاهی اوقات نیز به صورت توموری و غده‌ای نبوده‌اند و همراه با لوسمی به صورت مشترک دیده می‌شوند.

لنفوماها (Lymphoma) در سال ۱۳۸۳، ۱۰۶ مورد جدید در کشور گزارش شده‌اند که به نظر می‌رسد رقم اصلی آن به ۱۴۰ - ۱۵۰ مورد برسد. میزان شیوع آن به حدود ۷۰۰-۹۰۰ مورد حدس زده می‌شود. سرطان‌های لمفوئیدی در مردان بیشتر از زنان دیده می‌شود. و سن شایع آنها مربوط به دهه ۲۰ و دهه‌های ۷۰-۸۰ زندگی است. یعنی بیماری جوانان و سالمندان توأم است. لمفوماها در همه جای بدن می‌توانند خودنمایی کنند، مثلاً بزرگی عقده‌های لمفاوی در گردن در قاعده گردن، در میان سینه (مدیاستن) که در داخل قفسه صدری است، در سرتاسر شکم، در کشاله‌ران، زیر بغل. اما معمولاً در یک محل جایگزین نمی‌شود و نشانه‌های بزرگی سیستم لمفاوی توأمان دیده می‌شود، مثلاً در گردن و در میان سینه و یا در شکم و زیر بغل و ...

بنابراین در هر نقطه‌ای از بدن که ساختار لمفاوی داریم می‌توانیم منتظر پیدایش عقده‌های لمفاوی سرطانی باشیم.

لنفوماها به دو دسته بزرگ نوع هوچکین و غیرهوچکین تقسیم می‌شوند اگر چه عامل قطعی برای بیماری هوچکین شناخته نشده است، اما رابطه نزدیکی بین نوعی از ویروس‌ها و این بیماری کشف شده و تا حدود ۴۰ درصد موارد بیماران هوچکینی آلودگی ویروسی داشته‌اند (ویروس EB)

در مورد سرطان‌های غیرهوچکینی تئوری عفونت، بیشترین احتمال را در ایجاد آن دارد. عوامل عفونت‌زا به شکل‌های مختلف می‌توانند در این بیماری دخالت کنند. حتی مصرف شیر آلوده توسط شیرخواران از مادران مبتلا به عفونت می‌تواند سبب بروز این بیماری در بزرگسالی شود. بعضی عفونت‌هایی که منجر بر کاهش

بعضی از انواع لمفوم رابطه با آلودگی با باکتری اچ پیلوری معده دارند و درمان این آلودگی، سبب بهبودی نسبی لمفوم می‌شود.

درمان‌های غیر علمی برای بعضی بیماری‌ها همچنین مصرف بعضی از داروها مثل داروهای ضد صرع، داروهای قلبی و یا داروهای شیمی درمانی می‌تواند در ایجاد لمفوم مؤثر باشد.

خوشبختانه لنفوم‌ها از درمان‌پذیری بالایی برخوردار هستند، بویژه لمفوم‌های موضعی که از امکان پرتو درمانی نیز برخوردار هستند، به خوبی به درمان جواب می‌دهند تقریباً شیمی درمانی در همه انواع لمفوم‌ها قابلیت استفاده دارد. مگر در انواع خاصی که در افراد مسن دیده می‌شود و ممکنست تنها مراقبت از بیمار کافی باشد و نیاز به دارو وجود نداشته باشد.

وقتی نفس هم سرطانی می شود

دکتر مریم خیامزاده
متخصص پزشکی اجتماعی
مرکز تحقیقات سرطان
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

سرطان ریه شایع ترین سرطان بدخیم در جهان و در اروپا علت اصلی مرگ در اثر سرطان بخصوص در مردان می باشد. بیشتر از ۸۰٪ موارد سرطان ریه در مردان و حدود ۴۵٪ موارد در زنان در اثر سیگار می باشد. بروز سرطان ریه در هر دو جنس پس از ۴۰ سالگی بیشتر می شود. استعمال دخانیات (سیگار، قلیان و پپ) علت اصلی بروز سرطان ریه بوده و در ایجاد حداقل ۹۰٪ موارد سرطان ریه نقش دارد. اگر شما مدت طولانی و به تعداد زیادی سیگار می کشید احتمال ایجاد سرطان ریه بسیار زیاد است. ولی قطع سیگار شانس بروز سرطان را به طور قابل ملاحظه ای کاهش می دهد. در افرادی که بطور غیرمستقیم در تماس با دود سیگار می باشند نیز خطر ایجاد سرطان ریه افزایش می یابد. از دیگر عوامل بروز سرطان ریه تماس های شغلی و آلودگی هوا می باشند. از مهمترین عوامل شغلی می توان تماس با آزبست نام برد، آزبست یا پنبه نسوز، یک ماده طبیعی است که از الیاف بسیار ریزی تشکیل شده است و می تواند باعث ایجاد بیماری های مختلفی در فرد شوند. این ماده در ساختن خانه ها و مواد عایق کاری و نیز کارخانجات تولید کننده لوله های سیمانی و ایرانیت مورد استفاده قرار می گیرد. در فردی که هم با آزبست تماس دارد و هم سیگار می کشد خطر ایجاد سرطان ریه ۵۹ برابر فردی خواهد بود که با هیچ یک از مواد مذکور در تماس نیست.

از دیگر علل بروز سرطان ریه، گاز رادون می باشد. رادون معمولاً در خاک، سنگ های زیرزمینی، چاهها و مصالح ساختمان یافت می شوند، تماس با اورانیوم، آرسنیک، کرومیوم، نیکل و احتمالاً بریلیم هم در ایجاد هم در ایجاد سرطان ریه دخیل می باشند.

بیماری ایدز نیز می تواند خطر ابتلا به تمامی سرطان ها از جمله سرطان ریه را افزایش دهد، بخصوص اگر همراه با استعمال دخانیات باشد.

سرطان ریه برای رشد مدت زمان زیادی نیاز دارد، اما تغییراتی که در ریه ایجاد می شود، تقریباً از همان ابتدای تماس با موارد سرطان زا شروع می شود. در مراحل اولیه سرطان ریه معمولاً علامتی ندارد، علائم این سرطان بستگی به نوع، محل، و میزان انتشار بیماری در بدن دارد. معمولاً اولین و شایع ترین علامت آن سرفه مزمن می باشد، افراد مبتلا به برونشیت مزمن که سرطان ریه دارند، متوجه می شوند که سرفه آنها تشدید یافته است. سرفه می تواند همراه با خلط خونی بوده و یا در صورت تهاجم به عروق خونی زیرین با خونریزی شدید همراه باشد. از دیگر علائم سرطان ریه، تنگی نفس و خس خس به خاطر تنگی راه های هوایی در اثر توده می باشد. در اثر انسداد کامل راه های هوایی بافت ریه تخریب شده و یا عفونت های مکرر ریوی بوجود می آید. کاهش اشتها و کاهش وزن از دیگر علائم بیماری به شمار می آیند. درد قفسه می تواند در اثر تهاجم توده به دیواره قفسه سینه یا تهاجم به عصب یا تجمع مایع در پرده جنب به دنبال سرطان ریه بوجود آید.

تشخیص: گرفتن شرح حال و انجام معاینات بالینی و بررسی‌های رادیوگرافیک قفسه سینه در بیمار مشکوک به سرطان ریه اولین اقدامات می‌باشد، اگر در رادیوگرافی قفسه سینه علامتی مشکوک وجود ندارد ولی هنوز شک بالینی در مورد سرطان ریه موجود است، برونکوسکوپی (بررسی داخل راه‌های هوایی با دستگاه برونکوسکوپ) و CT Scan ممکن است اطلاعات مفیدی را تأمین نمایند. و معمولاً در نهایت نمونه برداری برای تعیین نوع سرطان ریه مورد نیاز است. برای بررسی اینکه سرطان ریه فقط محدود به ریه بوده یا انتشار پیدا کرده است از تست‌های تکمیلی دیگر استفاده می‌شود.

درمان: نوع درمانی که برای سرطان ریه انتخاب می‌شود براساس نوع سرطان، اندازه تومور، محل و وسعت ضایعه و وضعیت عمومی بدن متفاوت می‌باشد. چندین روش درمانی از جمله جراحی، رادیوتراپی و شیمی‌درمانی وجود دارند که می‌تواند به تنهایی یا ترکیبی مورد استفاده قرار گیرند.